

POLITIET

Anmeldt kriminalitet i Oslo politidistrikt 2020

Oslo politidistrikt, januar 2021
Felles enhet for etterretning og etterforskning
Analyseavsnittet

Anmeldt kriminalitet i Oslo politidistrikt i 2020

Hovedtrend: Månedlige svingninger, men stabilt over år

I 2020 ble det registrert total 72 207 anmeldelser av lovbrudd med gjerningssted i Oslo politidistrikt, bestående av kommunene Oslo, Asker og Bærum.ⁱ Antallet anmeldelser er relativt stabilt med de to foregående år. Den svake økningen fra 2019 utgjøres i all hovedsak av en geografisk utvidelse av Asker kommune.

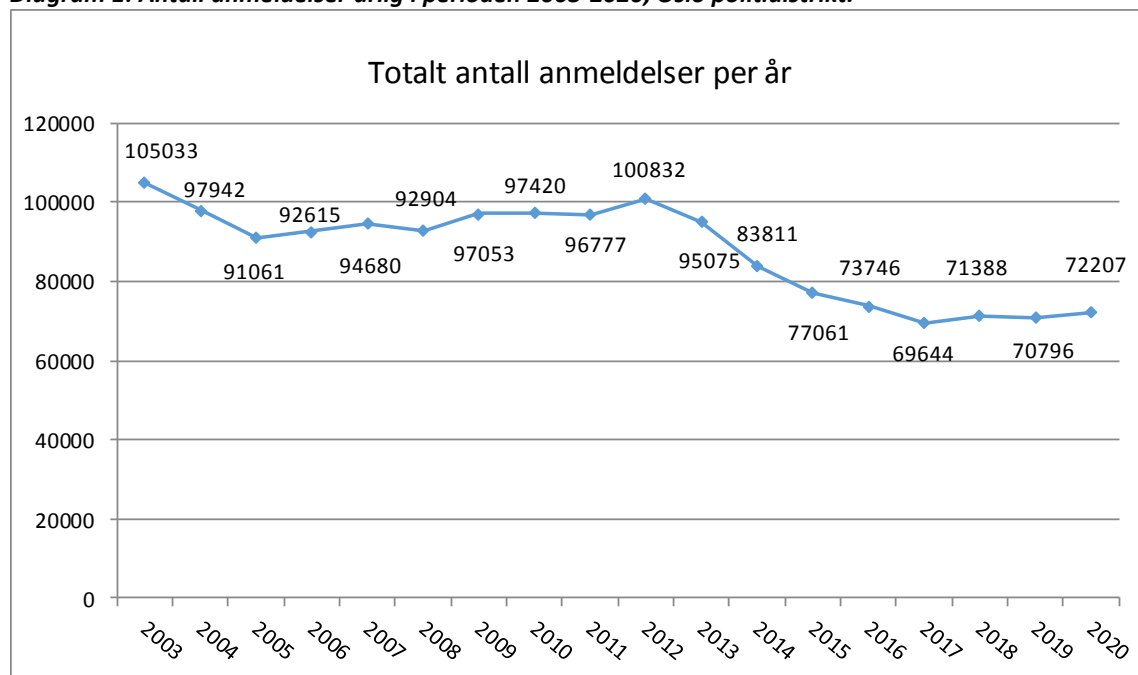
Stabiliteten kommer på tross av store månedlige variasjoner i den registrerte kriminaliteten som følge av koronapandemien og myndighetenes omfattende smitteverntiltak. For de fleste typer lovbrudd sank antall anmeldelser brått da smitteverntiltakene ble innført medio mars. I løpet av sommeren var det totale omfanget av anmeldelser tilbake på samme nivå som foregående år, og til dels høyere. I årets tre siste måneder har antall et vært svært likt 2019.

Befolkningen har i økende grad tatt i bruk muligheten for å anmelde lovbrudd via internett. Digitale anmeldelser økte med 42 % (+4941) fra 2019.

Utviklingen har vært ulik i politidistriktets geografiske enheter. Sammenlignet med 2019 har anmeldelsene økt i politidistriktets Enhet øst (+12 %) og Enhet vest (+6 %) og hatt en svak nedgang i Enhet sentrum (-4 %). Utviklingen i Enhet øst påvirkes i stor grad av anmeldte skadeverk fra kollektivtransporten, som kan ha skjedd andre steder. Økningen i Enhet vest tilskrives utvidelse av Asker kommune, hvor Røyken og Hurum har blitt inkludert.

Det samlede antall anmeldelser for året som helhet føyer seg inn i en lengre trend med betydelig reduksjon i anmeldt kriminalitet i politidistriktet, og som startet allerede før årtusenskiftet.ⁱⁱ Siden 2013 har nedgangen vært på drøyt 30 %. I disse årene har innbyggertallet samtidig steget med 15 %. Som følge av at hovedstadsområdet er knutepunkt for et større område og folk i bevegelse, er en betydelig del av lovbrøyterne ikke bosatt i distriktet.

Diagram 1: Antall anmeldelser årlig i perioden 2003-2020, Oslo politidistrikt.

Reduksjonen er del av en bredere nedgangstrend i kriminalitet i vestlige land de siste tiårene. Flere

faktorer er blitt pekt på internasjonalt som mulig forklaring på nedgangen. Blant disse er digitalisering av sosial samhandling, som endrer enkelte lovbrudds forekomst og modus operandi.ⁱⁱⁱ

Registrert kriminalitet etter hovedkategorier

I framstillingen nedenfor gjengis anmeldelsestall for de siste seks årene, 2015-2020. Anmeldelsene er inndelt i hovedkategoriene av kriminalitet som ble innført da ny straffelov trådte i kraft i oktober 2015.^{iv}

Tabell 1 viser stor grad av stabilitet i antall anmeldelser fra 2019 til 2020 for volds- og vinningslovbrudd, samt kategorien Annen.^v For narkotikalovbrudd var det en nedgang på -17 %, mens det for økonomilovbrudd var en svak nedgang (-5 %). Det var betydelig økning i anmeldte miljølovbrudd og skadeverk, og noe mindre økning i trafikklovbrudd. De relativt få anmeldelsene som utgjør oppgangen i miljølovbrudd fordeler seg på flere typer lovbrudd. Størst var økningen for ulovlig tømning/brenning av avfall (+6 anmeldelser) og vannforurensning fra industri/næringsvirksomhet (+5). Økningen i anmeldte skadeverk knytter seg til kollektivtrafikken. Oppgangen i trafikklovbrudd omhandlet i stor grad for høy hastighet og kjøring uten gyldig førerkort. Antall anmeldelser av seksuallovbrudd i 2020 var 4 % høyere enn i 2019, men antall anmeldelser av voldtekt var stabilt.

Fra 2015 til 2020 var det en nedgang på -6 % i samlet antall anmeldelser. I de 5 årene etter 2015 har nedgangen vært stor for narkotika- og arbeidsmiljøkriminalitet, og det har også vært en betydelig nedgang i anmeldte vinningslovbrudd. I denne perioden økte imidlertid anmeldelsene i kategoriene Økonomi, Miljø, Skadeverk. Antall voldsanmeldelser økte også i 5-årsperioden.

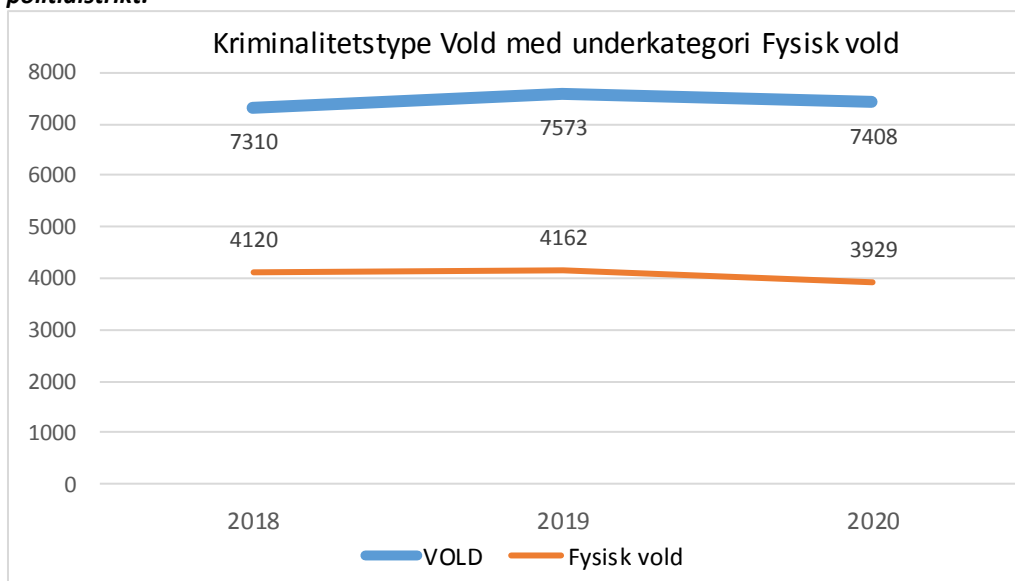
Tabell 1. Antall anmeldelser i de ulike kategorier lovbrudd i Oslo politidistrikt 2015-2020.

Kriminalitetstype	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Endring % 2015-20	Endring % 2019-20
ANNEN	10549	9406	8963	9038	9236	9463	-10,3	2,5
ARBEIDSMILJØ	105	75	75	98	92	81	-22,9	-12,0
MILJØ	51	39	37	54	38	65	27,5	71,1
NARKOTIKA	8052	7618	6930	6524	6277	5206	-35,3	-17,1
SEKSUALLOVBRUDD	786	1046	1197	1101	925	962	22,4	4,0
SKADEVERK	5472	4986	4971	4589	4417	6848	25,1	55,0
TRAFIKK	6720	6514	6042	6377	6256	7021	4,5	12,2
VINNING	34321	30592	27530	29085	29472	28936	-15,7	-1,8
VOLD	6566	7095	7186	7310	7573	7408	12,8	-2,2
ØKONOMI	4439	6375	6713	7212	6510	6217	40,1	-4,5
TOTALT	77061	73746	69644	71388	70796	72207	-6,3	2,0

Vold

I 2020 ble det registrert totalt 7 408 anmeldelser av kriminalitetstypen Vold, som omfatter både fysisk vold, trusler, tvang mm. Antallet er relativt stabilt sammenlignet med 2019, men med en svak tendens til nedgang etter flere år hvor trenden har vært økning.

Diagram 2: Antall anmeldelser av kriminalitetstype Vold i perioden 2015-2020, og herunder fysisk vold. Oslo politidistrikt.

Trolig har koronapandemien medvirket til at den flerårige økningen i voldsanmeldelser ble snudd til reduksjon i 2020. Det var i all hovedsak i mars og april at antallet anmeldelser lå under fjoråret. Innenfor kriminalitetstype vold har det vært ulik utvikling for de forskjellige typene lovbrudd. Antall anmeldte trusler har vært høyt gjennom de fleste av årets måneder og økte med 11 % fra 2019. Anmeldelser av fysisk vold gikk imidlertid noe ned (-6 %). Det samme gjaldt ulike former for angrep mot offentlige tjenestepersoner, inkludert politi (-7 %). Slike lovbrudd omfatter både fysisk hindring, forulemping, trusler og fysisk vold. En voldsundersøkelse produsert av Oslo politidistrikt i 2019 viste at slike anmeldte hendelser mot politiet primært fant sted i sentrumsområdet. Nedgangen både for denne type lovbrudd og for fysisk vold er trolig forbundet med at sentrumsområdene tidvis har vært "nedstengt".

Den omtalte økningen i voldsanmeldelser over de senere årene har delvis vært forbundet med økt avdekking av familievold. Det har vært stor bekymring for økt familievold i perioder med strenge smitteverntiltak. Slik vekst er ikke dokumentert gjennom anmeldelsene i 2020.

Tabell 2: Antall anmeldelser av kriminalitetstype Vold for årene 2018-2020, herunder de utvalgte lovbruddene fysisk vold, trusler og brudd på vern av offentlig tjenesteperson. Oslo politidistrikt.

	2018	2019	2020	Endring % 2018-20	Endring % 2019-20
VOLD	7310	7573	7408	1,3	-2,2
Fysisk vold	4120	4162	3929	-4,6	-5,6
Trusler	1655	1686	1842	11,3	9,3
Vern av off. tjenesteperson	1326	1567	1455	9,7	-7,1

Ved utgangen av 2020 står det registrert 33 anmeldelser av grov vold i form av drapsforsøk, som er 3 flere enn i 2019. Antallet har vært økende de siste årene. De siste 3 årene har det samtidig vært nedgang i det samlede antallet anmeldelser av grov vold i politidistriktet (grov kroppsskade, drapsforsøk og drap).

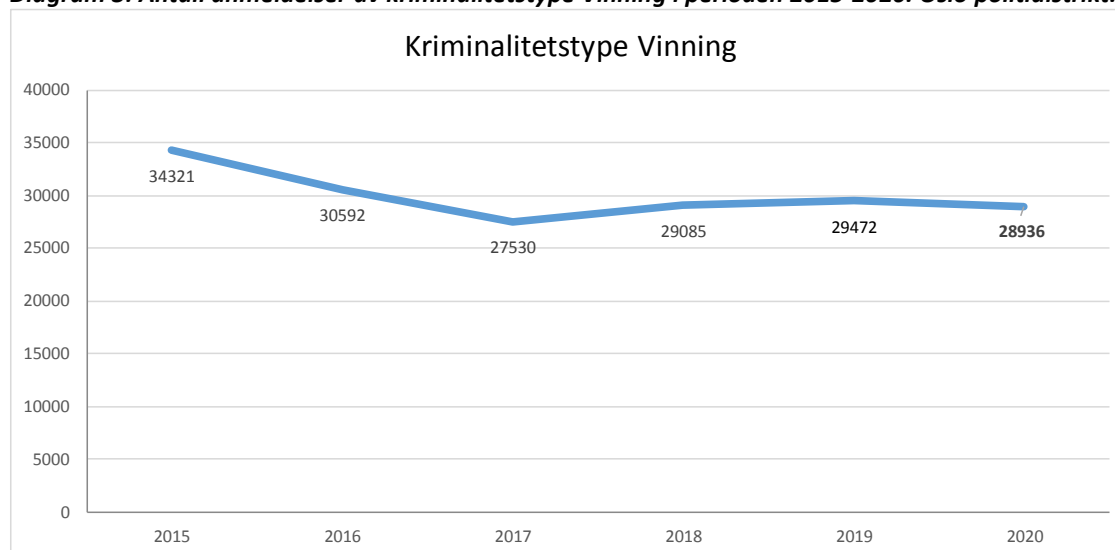
I 2020 ble det registrert kun 2 drap. Et så lavt antall gjenfinnes ikke i noe tidligere år. Første del av 2000-tallet varierte antallet drap mellom 10-15 per år, for så å variere mellom 4-10 etter 2015. Det lave antallet drap kan være resultat av forbedret akuttmedisinsk tjeneste, som også kan ha gitt økning i antall drapsforsøk.

I 2020 ble det registrert betydelig økning i anmeldelser av fysisk vold^{vi} hvor kniv eller annet stikkvåpen var involvert; 155 anmeldelser mot 104 i 2019 (+49 %).^{vii} Anmeldelser av trusler med kniv eller annet stikkvåpen var tilnærmet likt antallet i 2019.

Økonomisk motivert kriminalitet

I 2020 ble det registrert 28 936 anmeldte vinningslovbrudd med gjerningssted i Oslo politidistrikt. Dette er relativt likt med 2019. Antallet anmeldelser har vært relativt stabilt de siste 3 år, men siden 2015 har antallet anmeldelser blitt redusert med rundt 5 000 (-66 %).

Diagram 3: Antall anmeldelser av kriminalitetstype Vinning i perioden 2015-2020. Oslo politidistrikt.

Over lengre tid har det vært betydelig nedgang i anmeldt vinningskriminalitet. Dette har bidratt sterkt til den generelle nedgangstrenden i registrert kriminalitet fra årtusenskiftet av, og har dempet den typiske storbyprofilen på kriminaliteten i politidistriktet.

Bak stabiliteten i de siste 3 årene har det vært forskjellig utvikling for ulike typer vinningslovbrudd. Samtidig med nedgang i anmeldelser av tyveri fra person og fra bolig, har det etter 2018 vært en betydelig økning i antallet anmeldelser som gjelder sykkeltyverier. Det har i disse 2 årene også vært en bekymringsfull økning i antallet anmeldte ran, primært personran. Blant ransanmeldelsene var det i 2020 også en økning i anmeldelser hvor kniv eller annet stikkvåpen var involvert.^{viii} Dette gjaldt for 154 anmeldelser av ran i 2020 mot 95 i 2019 (+62 %).

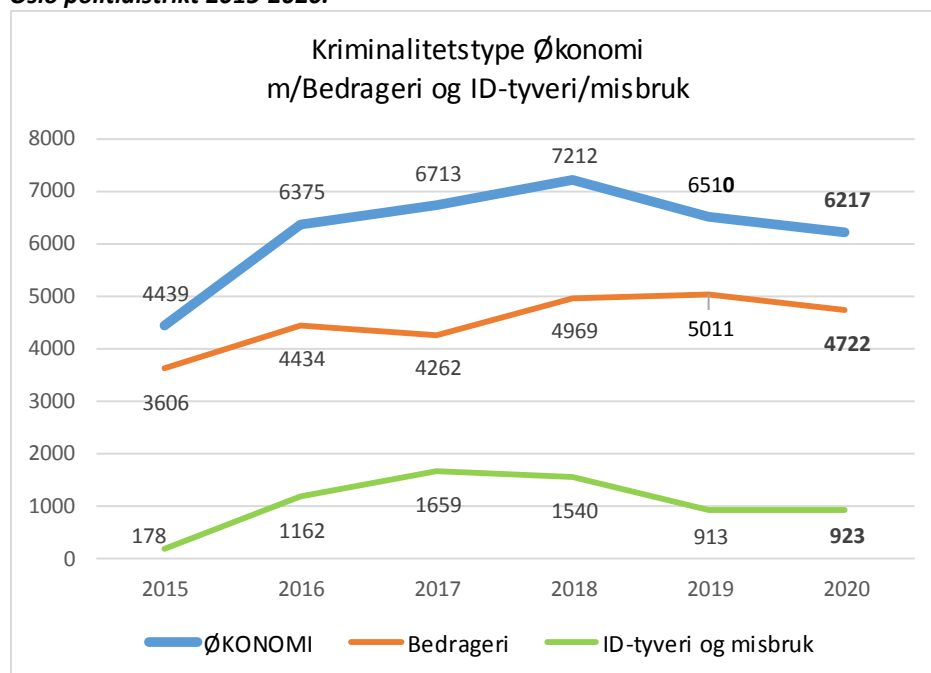
Nedgang i Tyveri fra person og Grove tyverier fra bolig viser sannsynligvis både endringer i befolkningens bevegelsesmønster (færre i sentrum og flere hjemme) og mindre aktivitet fra mobile vinningskriminelle. Økningen i sykkeltyveri gjenspeiler trolig både endringer i befolkningens bruk av sykkel, endringer i hva som stjeles og digitalisering av anmeldelser.)

Tabell 3: Antall anmeldelser av kriminalitetstype Vinning for årene 2018-2020, herunder utvalgte lovbrudd. Oslo politidistrikt.

	2018	2019	2020	Endring % 2018-2020	Endring % 2019-2020
VINNING	29085	29472	29085	-0,5	-1,8
Ran	373	402	482	29,2	19,9
Tyveri (inkl grovt) fra person	8740	8810	5900	-32,5	-33,0
Gr. tyveri fra bolig	392	504	331	-15,6	-34,3
Tyveri (inkl grovt) fra bil o.l.	2337	2073	2169	-7,2	4,6
Butikktyveri	5663	5856	5650	-0,2	-3,5
Sykkelttyveri	4888	5088	7844	60,5	54,2

Samtidig med stabiliteten i samlet antall vinningslovbrudd var det i 2020 en viss nedgang i økonomisk kriminalitet. Fra 2019 var reduksjonen på -5 %, men det hadde da vært nedgang fra et rekordhøyt antall i 2018. I de to årene fra 2018 til 2020 var nedgangen på -14 %.

Diagram 4: Antall anmeldelser av kriminalitetstype Økonomi, herunder Bedrageri og ID-tyveri og -misbruk. Oslo politidistrikt 2015-2020.

Reduksjonen i anmeldte ID-tyverier og -misbruk etter 2017 er påvirket av prioriteringer og arbeidsdeling mellom politienheter i etterforskning av digitale bedragerier. Antallet påvirkes også av blant annet finansnæringens anmeldelsespraksis.

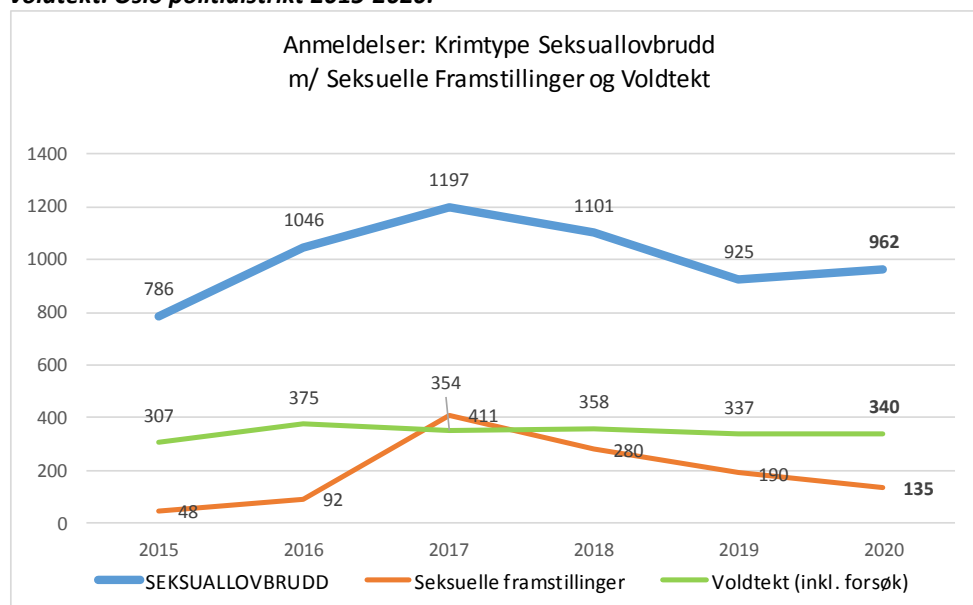
Seksuallovbrudd

Fra 2019 til 2020 økte antallet anmeldelser av seksuallovbrudd med 4 %. Fra 2015 til 2020 var det en økning på 22 %. Høyeste antall anmeldelser var det i 2017.

Økningen fra 2019 til 2020 er knyttet til 103 flere anmeldelser av "seksuell atferd", en lovbruddstype som oftest gjelder blotting. Veksten i anmeldelser kan uttrykke større utrygghet i det offentlige rom som resultat av adferdsendringer i kjølvannet av smitteverntiltakene.

Over flere år har den generelle utviklingen i det totale antallet anmeldte seksuallovbrudd fulgt mønsteret som gjelder anmeldelser av ulovlige seksuelle framstillinger. Slike har imidlertid avtatt og spiller mindre rolle for totalt antall seksuallovbrudd.

Diagram 5: Antall anmeldelser av kriminalitetstype Seksuallovbrudd, herunder seksuelle framstillinger og voldtekt. Oslo politidistrikt 2015-2020.

Pandemirelaterte lovbrudd

Blant lovbrudd registrert siden medio mars 2020 er det 342 anmeldelser som knytter seg direkte til pandemien i form av blant annet brudd på bestemmelser om karantene/isolasjon (167) og bedrageri i forbindelse med covid-19-tester, falske smittevernstjenester og kompensasjonsordninger (77).^{ix} Såkalte NAV-bedragerier er blant disse. Enkeltpersoner og -bedrifter, samt nettverk med flere aktører involvert, utnytter tilskuddsordningene.

Arbeidsledighet og økonomiske nedgangstider stimulerer tradisjonelt arbeidslivskriminalitet og framvekst av grå og svarte markeder. Enkelte bransjer har opplevd økonomisk vekst som følge av pandemien. Særlig de med lave etableringskostnader tiltrekker seg interesse fra kriminelle nettverk.

Barne- og ungdomskriminalitet

Kriminalitetsutviklingen i Oslo politidistrikt for unge under 18 år i 2020 har vært preget av pandemien med tilhørende smitteverntiltak. Anmeldelsestallene for 2020 var fra årets start lavere enn i 2019, men det ble en tydelig nedgang i registrert barne- og ungdomskriminalitet fra mars. Nedgangen hadde bakgrunn i barn og unges endrede handlings- og samhandlingsmønster, men også politiets kontrollatferd ble endret i samme periode. Fra i høst har omfanget av anmeldelser vært omtrent på

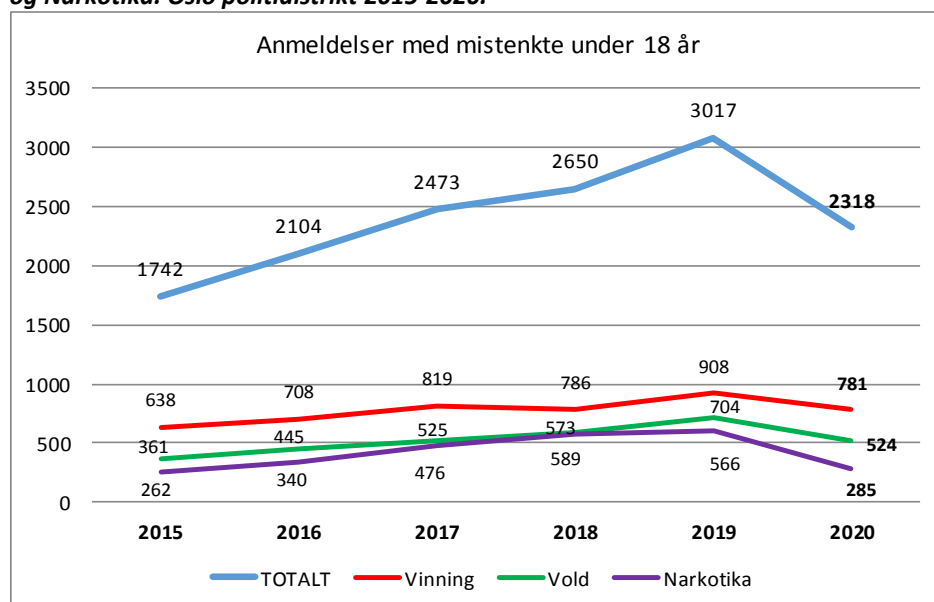
nivå med 2019.

I 2020 ble det registrert 2318 anmeldelser med en mistenkt under 18 år. Dette var en nedgang på -25 % fra 2019, og et brudd i den årlige økningen etter 2015. Sammenlignet med 2018 var det en nedgang på -13 %.

Nedgangen var størst i Enhet Sentrum (-33 %), mens den var noe mindre i Enhet Vest (-24 %) og i Enhet Øst (-15 %). Gjerningssted for lovbruddene med unge mistenkte fordelte seg i 2020 fortsatt relativt jevnt mellom distriktets geografiske enheter Sentrum (33 %), Øst (36 %) og Vest (32 %).

Nedgangen i anmeldelser med unge mistenkte i 2020 gjaldt alle kriminalitetstyper, med unntak av seksuallovbrudd, som økte med 16 anmeldelser (21 %). Anmeldelsene omfattet i stor grad svært unge gjerningspersoner i hendelser fra tidligere år.

Diagram 6: Antall anmeldelser med mistenkt person under 18 år totalt og for kriminalitetstype Vinning, Vold og Narkotika. Oslo politidistrikt 2015-2020.

For voldskriminaliteten med unge gjerningspersoner handlet nedgangen i 2020 om både fysisk vold og trusler. Størst nedgang var det for krenkelser av offentlige tjenstepersoner, -31 % fra 2019.

Tabell 4: Antall anmeldelser med mistenkt under 18 år for årene 2018-2020 i kriminalitetstype Vold, herunder de utvalgte lovbruddene fysisk vold, trusler og brudd på vern av offentlig tjensteperson. Oslo politidistrikt.

	2018	2019	2020	Endring % 2018-2020	Endring % 2019-2020
VOLD	589	717	524	-11,0	-26,9
Fysisk vold	334	404	305	-8,7	-24,5
Trusler	137	167	117	-14,6	-29,9
Vern av off. tjensteperson	115	138	95	-17,4	-31,2

Blant vinningslovbruddene var det nedgang i anmeldelser for alle typer lovbrudd. Med -9 % nedgang fra 2019 i anmeldte butikkyverier lå antall anmeldelser i 2020 likt med 2018. Antallet anmeldelser av ran lå fortsatt høyt i 2020, selv etter en nedgang på -8,0 % (9 anmeldelser) fra 2019. Økningen i totalt

antall anmeldelser av ran i politidistriktet i 2020 (jf tabell 3) var ikke knyttet til unge under 18 år.

Tabell 5: Antall anmeldelser med mistenkte under 18 år for årene 2018-2020 av kriminalitetstype Vinning, herunder de utvalgte lovbruddene ran og butikkyveri. Oslo politidistrikt.

	2018	2019	2020	Endring % 2018-2020	Endring % 2019-2020
VINNING	786	918	781	0,6	-14,9
Ran	94	113	104	10,6	-8,0
Butikkyveri	540	591	537	-0,6	-9,1

Fra 2019 til 2020 sank også anmeldelsene med mistenkte under 18 år som gjaldt "Annen" kriminalitet, bl.a. ordensforstyrrelser, hensynsløs atferd og brudd på hhv våpenloven og utstedt forbud. Forekomst av slike anmeldelser gjenspeiler politiets tjenesteutøvelse og kontrollvirksomhet. Nedgangen var på -20 %.

Totalt 1744 ulike unge personer under 18 år ble i 2020 anmeldt for lovbrudd i Oslo politidistrikt.^x Det er en nedgang på -7 % (-139) fra 2019, men samtidig +12 % over gjennomsnittet for årene 2015-2019 (1556).

Straffesaksbehandlingen

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for oppklarte saker ved Oslo politidistrikt var på 79 dager i 2020, mot 98 i 2019. Oppklaringsprosenten for det samlede antallet saker i 2020 var på 35,5 %, mot 38,9 % i 2019.

Etter å ha hatt utfordringer i straffesaksbehandlingen under gjennomføringen av nærpoltireformen, har politidistriktet nå færre restanser enn noe annet år det finnes tilgjengelige tall for (dvs siden 1996). Restanser viser til anmeldelser som ikke har blitt påtaleavgjort innen 3 måneder. Ved årsskiftet 2020/2021 var det 3 148 restanser. Antallet var da redusert med -37 % fra samme tidspunkt året før.

ⁱ Kilde: Straffesaksregisteret (Strasak), som omfatter anmeldelser uavhengig av avgjørelse i saken.

Undersøkelsessaker er unntatt. Antall anmeldelser i et kalenderår= anmeldelser registrert per 31. desember.

ⁱⁱ I 1998 ble det, etter en økning over 5 år, registrert 117 808 anmeldelser i Oslo politidistrikt før antallet begynte å avta. Tallet omfatter bare daværende politidistrikt hvor kun Oslo kommune inngikk.

ⁱⁱⁱ Faktorer er nærmere beskrevet i politidistriktets siste Trendrapport for perioden 2018-2021, bla: Mer målrettede, problemorienterte politimetoder, digitalisering av betalingsformer og kontanter, bedre teknologisk sikring av verdier, vekst i utdanningssystemer som integrerer og engasjerer unge, bedre integrering i arbeidsmarkedet, ny vitalitet til utslåtte bydelers gjennom innvandring. Se: Sætre, M. & Hofseth, C. & Kjenn, B.L. (2018): *Trender i Kriminalitet 2018-2021. Digitale og globale utfordringer*. Oslo Politidistrikt.

^{iv} Lovbrudd gis koder (statistikkgrupper) som grupperes til ulike kriminalitetstyper. Med ny straffelov gjeldende fra 01.10.15 fulgte endringer i grupperingen. Noen lovbrudd med gjerningstidspunkt etter denne datoen havnet dermed i en annen kriminalitetstype enn samme lovbruddshandling med tidligere gjerningstidspunkt. I denne rapporten er lovbrudd med tidligere gjerningstidspunkt omgruppert etter ny inndeling.

^v Kategorien er sammensatt, men inkluderer blant annet ordensforstyrrelser, hensynsløs atferd og våpenloven.

^{vi} Unntatt Mishandling i nære relasjoner.

^{vii} Informasjonen framkommer ikke av politiets standardiserte statistikk. Tallene utarbeides ved at saksdokumenter leses i saker der modus ikke er registrert.

^{viii} Ibid

^{ix} Lovbruddene er sortert tematisk og fordeler seg på flere ulike koder/statistikkgrupper.

^x Ikke alle var bosatt i politidistriktet.